

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดภาระหนี้สินของชาวนา เทศบาลตำบลเขาพระ
อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี
**Influencing Factors as Incurring Debt of Farmers in Khao Phra Sub-
District Municipality, Doem Bang Nang Buat District,
Suphan Buri Province**

อภินันท์ ฉิมย้อย,
มยุรี รัตนเสริมพงศ์ และ วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
**Aphinan Chimyoy,
Mayuree Rattanasermphong and Wasita Kerdphol Prasopsak**
Thepsatri Rajabhat University
Corresponding Author, E-mail: aphinanadm@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยการเกิดภาระหนี้สินของชาวนา 2) ศึกษาการเกิดภาระหนี้สินของชาวนา และ 3) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดภาระหนี้สินของชาวนา เทศบาลตำบลเขาพระ อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชาวนา ที่อาศัยอยู่ในชุมชน หมู่ที่ 1 - 9 เทศบาลตำบลเขาพระ อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 302 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยการเกิดภาระหนี้สินของชาวนา เทศบาลตำบลเขาพระ อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ นโยบายรัฐ ความสามารถในการปรับตัว ความสามารถในการบริหารจัดการ ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ตามลำดับ
2. ชาวนาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีภาระหนี้สินเป็นจำนวนเงิน 30,001 - 50,000 บาท โดยเฉลี่ย และส่วนใหญ่มีภาระหนี้สินกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และวัตถุประสงค์การกู้ยืมเงินคือ ใช้ลงทุนประกอบอาชีพ ในขณะที่ระยะเวลาการผ่อนชำระคืน คือ 2 - 5 ปี

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดภาระหนี้สินของชาวนา เทศบาลตำบลเขาพระ อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ปัจจัยทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ นโยบายรัฐ ความสามารถในการปรับตัว ความสามารถในการบริหารจัดการ ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และโครงสร้างทางเศรษฐกิจ

คำสำคัญ: ปัจจัยการเกิดภาระหนี้สิน; ชาวนา; เทศบาลตำบลเขาพระ; จังหวัดสุพรรณบุรี

Abstracts

This research had objectives to 1) Study factors affecting indebtedness of farmers 2) Study indebtedness of farmers and 3) Study factors affecting indebtedness of farmers in Khao Phra sub-district municipality, Doem Bang Nang Buat district, Suphan Buri province. Sample group consisted of 302 farmers living in community village number 1 – 9 of Khao Phra sub-district municipality, Doem Bang Nang Buat district, Suphan Buri province, selected by random sampling method. The research tool was questionnaire and the statistics for research were Percentage, Mean, Standard Deviation, and Logistics Regression Analysis.

The result showed that

1. Factors affecting indebtedness of farmers in Khao Phra sub-district municipality, Doem Bang Nang Buat district, Suphan Buri province was overall at low level. When considered each aspect from the greatest mean to the lowest mean; they were government policy, adaptability, management capability, vocational knowledge and skills, and economic infrastructure respectively.

2. Farmers responded to the questionnaire were in debt approximately 30,001 - 50,000 Baht in average, most of them were in debt to the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives. The loan objective was for vocational investment and the duration of the loan lasted 2-5 years.

3. Factors affecting indebtedness of farmers in Khao Phra sub-district municipality, Doem Bang Nang Buat district, Suphan Buri province composed of 5 aspects of government policy, adaptability, management capability, vocational knowledge and skills, and economic infrastructure.

Keywords: Factors as Incurring Debt; Farmers; Doem Bang Nang Buat District; Suphan Buri Province

บทนำ

ประเทศไทยถือเป็นอยู่ข้าวอยู่น้ำ เป็นพื้นที่แห่งเกษตรกรรมที่มีความอุดมสมบูรณ์ ประชากรในอดีตส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนาปลูกข้าว โดยมีภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านเกษตรกรรมมากมาย แตกต่างกันไปตามพื้นที่นั้น ๆ และมีการพัฒนารูปแบบการทำการเกษตรให้เหมาะสมตามยุคสมัย อาชีพเกษตรกรรมจึงมีความสำคัญมาก และเกษตรกรรมถูกยกย่องให้เป็นกระดูกสันหลังของชาติ เป็นผู้ผลิตอาหารเลี้ยงสังคมมายาวนาน จากการพัฒนาของประเทศของไทยแม้จะทำให้มีการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานทางด้านกายภาพให้มีความก้าวหน้าแต่ก็ปรากฏชัดเจนในภายหลังว่าเกิดช่องว่างทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ภาค

การเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนส่วนใหญ่ของประเทศยังประสบกับความผันผวนของราคาพืชผลในตลาดโลกและประสบความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ รวมทั้งความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติทั้งดินและน้ำ ในช่วงราวสิบปีที่ผ่านมา ต้นทุนในภาคการเกษตรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทำให้อัตรากำไรของเกษตรกรลดลงจนสินค้าเกษตรหลายชนิดมีค่าเฉลี่ยเป็นลบ กลับกลายเป็นว่ายิ่งเกษตรกรปลูกพืชผลมากเท่าไรก็ยิ่งจนลงเท่านั้น ในขณะเดียวกันหนี้สินก็พอกพูนขึ้นเรื่อย ๆ (The Momentum, 2019 : online) นอกจากนี้ สถานะทางการเงินของครัวเรือนเกษตรกรมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก โดยเราพบว่าครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่มีหนี้สูง โดยหากรวมจาก ทุกแหล่ง ครัวเรือนชาวนาไทยมีหนี้สินเฉลี่ย 3.4 ก้อน และมีหนี้คงค้างเฉลี่ย 416,143 บาทต่อครัวเรือน ครัวเรือน ร้อยละ 50 มีหนี้สินคงค้างเกิน 300,000 บาท และ ร้อยละ 30 มีเกิน 600,000 บาท โดยมาจากสองแหล่งหลักคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรร้อยละ 60 และสหกรณ์และกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 16 และร้อยละ 35 ของครัวเรือนมีหนี้ในระบบ (สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์, 2563 : ออนไลน์)

จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นเมืองที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งดินและน้ำสูง ซึ่งสามารถทำนาปลูกข้าวได้ถึงปีละ 3 รอบ เพื่อผลิตข้าวอินทรีย์ที่มีประโยชน์ให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค โดยพื้นที่นาในจังหวัดสุพรรณบุรีมีพื้นที่รวมถึง 1,197,842 ไร่ (ข้อมูล ณ วันที่ 5 มกราคม 2561) อำเภอเดิมบางนางบวช เป็นอำเภอที่มีครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอยู่ในลำดับที่ 2 รองจาก อำเภอเมืองสุพรรณบุรี และมีพื้นที่นามากเป็นลำดับที่ 4 รองจาก อำเภอบางปลาม้า อำเภอเมืองสุพรรณบุรี และอำเภอสองพี่น้อง ตามลำดับ แต่พื้นที่ของอำเภอเดิมบางนางบวช ถือเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมากในการปลูกข้าวและพืชเศรษฐกิจ ทั้งนี้ อำเภอเดิมบางนางบวช แบ่งเป็น 14 ตำบล โดยพื้นที่นาข้าวของเทศบาลตำบลเขาพระ 13,185 ไร่ (สำนักงานเกษตรกรอำเภอเดิมบางนางบวช, 2561 : ออนไลน์) แต่พบว่า สัดส่วนของครัวเรือนเกษตรกรที่เป็นหนี้ ปี 2562 คิดเป็นร้อยละ 59.3 มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรกรที่เป็นหนี้ 106,622 บาท (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564 : 88)

เทศบาลตำบลเขาพระ อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี มีสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ บางส่วนเป็นภูเขา มีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่าน มีระบบส่งน้ำชลประทานเพื่อการเกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์ สำหรับสภาพอากาศ ปัจจุบันอากาศแปรปรวนไม่เป็นไปตามฤดูกาล สภาพความแห้งแล้งเพิ่มมากขึ้น มีปริมาณน้ำลดลง เทศบาลตำบลเขาพระมีประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขาพระ จำนวนทั้งสิ้น 5,968 คน ซึ่งอาชีพหลักของประชากรในตำบลคือการทำนา (เทศบาลตำบลเขาพระ, 2559 : ออนไลน์) มีประชากรประกอบอาชีพชาวนาจำนวน 1,291 คน มีชาวนาที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรจำนวน 1,235 คน (สำนักงานเกษตรอำเภอเดิมบางนางบวช, 2564 : ออนไลน์)จากข้อมูลข้างต้น พบว่า ชาวนาที่เป็นหนี้สินในเทศบาลตำบลเขาพระ คิดเป็นร้อยละ 95.66 ซึ่งถือเป็นสัดส่วนที่สูงมาก

ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดภาระหนี้สินของชาวนา เทศบาลตำบลเขาพระ อำเภอดำรงนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อจะได้ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดภาระหนี้สินของชาวนา เทศบาลตำบลเขาพระ อำเภอดำรงนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี และสามารถนำข้อมูลที่ได้ ไปใช้สำหรับการพัฒนาการจัดการหนี้สินหรือสร้างกระบวนการจัดการแก้ไขปัญหาหนี้สินของชาวนาในพื้นที่ตำบลเขาพระ อำเภอดำรงนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ให้สามารถบริหารจัดการหนี้สินให้ลดลงในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการเกิดภาระหนี้สินของชาวนา เทศบาลตำบลเขาพระ อำเภอดำรงนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาการเกิดภาระหนี้สินของชาวนา เทศบาลตำบลเขาพระ อำเภอดำรงนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดภาระหนี้สินของชาวนา เทศบาลตำบลเขาพระ อำเภอดำรงนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ชาวนาที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร ที่อาศัยอยู่ในชุมชน หมู่ที่ 1 - 9 เทศบาลตำบลเขาพระ อำเภอดำรงนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,235 คน (สำนักงานเกษตรอำเภอดำรงนางบวช, 2564 : ออนไลน์)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ชาวนา ที่อาศัยอยู่ในชุมชน หมู่ที่ 1 - 9 เทศบาลตำบลเขาพระ อำเภอดำรงนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรที่แน่นอน โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของยามาเน (Yamane) ที่ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 หรือ .05 ในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 302 คน

3. เครื่องมือการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยแบ่งเนื้อหาและโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (check list)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการเกิดภาระหนี้สินของชาวนา เทศบาลตำบลเขาพระ อำเภอดำรงนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (check list)

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดภาระหนี้สินของชาวนา เทศบาลตำบลเขาพระ อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale)

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยการเกิดภาระหนี้สินของชาวนา เทศบาลตำบลเขาพระ อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี มีลักษณะเป็นคำถามประเภทปลายเปิด (Open Ended Question)

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาตำราเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดภาระหนี้สินของชาวนา และการเกิดภาระหนี้สินของชาวนา
2. ร่างแบบสอบถามแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำและดำเนินการปรับปรุงแก้ไข
3. การทดสอบความเที่ยงตรง ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน พิจารณาตรวจสอบในด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ด้านภาษา และความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง

นำผลการประเมินมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ และเนื้อหา (Item objective congruence : IOC) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0 – 1.00 ผู้วิจัยจึงตัดข้อคำถามที่มีค่าต่ำกว่า 0.5 ออกเพื่อให้แบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา สรุปได้ค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.67 - 1.00

4. การหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด นำไปทดลองใช้ (try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง กล่าวคือ ชาวนาที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเขตเทศบาลตำบลเดิมบาง อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cranach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.968

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบและทดลองใช้ที่สมบูรณ์แบบแล้วไปจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อทำหนังสือขออนุญาตในการแจกแบบสอบถาม และจัดเวทีประชาคม ยื่นต่อ เทศบาลตำบลเขาพระ อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี
2. ดำเนินการประสานเจ้าหน้าที่เทศบาล เพื่อนัดหมายจัดเวทีประชาคม ในแต่ละหมู่บ้าน ที่มีชาวนาที่มีภาระหนี้สิน

3. ดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กับชาวนาที่อาศัยอยู่ในชุมชน หมู่ที่ 1 - 9 เทศบาลตำบลเขาพระ อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 302 ชุด ทั้งนี้จำนวนชุดแบบสอบถามเป็นไปตามสัดส่วนที่กำหนดไว้

4. รวบรวมและตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทั้งหมด และเตรียมสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

ทั้งนี้ กรณีสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความรุนแรง ผู้วิจัยจะดำเนินการใช้แบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ ในการเก็บข้อมูลโดยการส่งลิงก์แบบสอบถามรูปแบบออนไลน์ ให้กับกลุ่มตัวอย่าง ผ่านช่องทางไลน์ หรือ QR Code เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้ทำแบบสอบถามได้อย่างสะดวกและปลอดภัย โดยผู้วิจัยเป็นผู้ส่งให้ด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด มาตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์และนำเอาเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดภาระหนี้สินของชาวนา เทศบาลตำบลเขาพระ อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

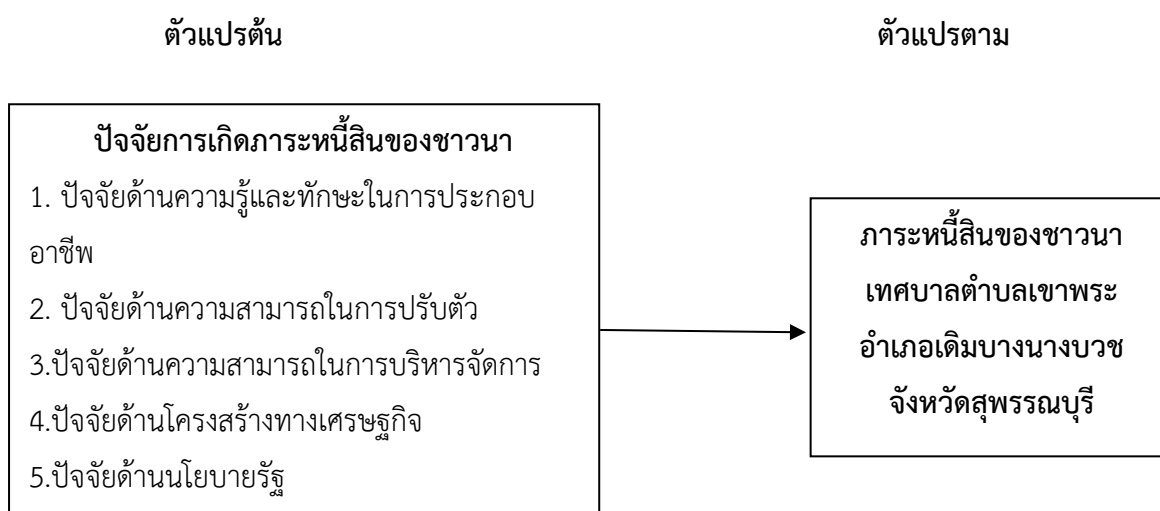
3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเกิดภาระหนี้สินของชาวนา เทศบาลตำบลเขาพระ อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี โดยใช้สถิติ คือความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

4. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาระหนี้สินของชาวนา เทศบาลตำบลเขาพระ อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ด้วยวิธีทางสถิติโดยการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic Regressing Analysis)

5) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดภาระหนี้สินของชาวนา เทศบาลตำบลเขาพระ อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ที่เป็นคำถามปลายเปิด ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการเขียนเป็นความเรียง โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดภาระหนี้สินของชาวนา เทศบาลตำบลเขาพระ อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี โดยการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยการเกิดภาระหนี้สิน สุกานดา กลิ่นขจร, และ นรรัฐ รื่นกวี (2555 : 55-66) ,มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2558 : 5), สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2559 : 43), ชญาณี ชะโนthy (2562 : 54), สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2560 : 65), Suchanan Tambunlertchai (2004 : 65), นันทา กันตริ และ ธนพันธ์ โล่ประกอบทรัพย์ (2562 : ออนไลน์) และฉัญญพัทธ์ วัฒนจิรพันธุ์ (2564 : 298 – 312)) สามารถสรุปได้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการเกิดภาระหนี้สินของชาวนาในภาพรวม

ปัจจัยการเกิดภาระหนี้สินของชาวนา ในภาพรวม	ระดับปัจจัย		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความ
1. ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ	2.56	1.230	น้อย
2. ความสามารถในการปรับตัว	2.61	1.251	น้อย
3. โครงสร้างทางเศรษฐกิจ	2.55	1.126	น้อย
4. ความสามารถในการบริหารจัดการ	2.56	1.216	น้อย
5. นโยบายรัฐ	2.94	1.015	ปานกลาง
รวม	2.64	1.167	น้อย

จากตาราง 1 พบว่า ปัจจัยการเกิดภาระหนี้สินของชาวนาเทศบาลตำบล เขาพระ อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.64$, S.D. = 1.167) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ปัจจัยนโยบายรัฐ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.94$, S.D. = 1.015) รองลงมา คือ ปัจจัยความสามารถในการปรับตัว อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.61$, S.D. = 1.251) และปัจจัยความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.56$, S.D. = 1.230)

ตาราง 2 ข้อมูลการมีภาระหนี้สิน (ทั้งในปัจจุบันและอดีต)

ข้อมูลการมีภาระหนี้สิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ภาระหนี้สิน		
ไม่มีหนี้สิน	74	24.50
มีหนี้สิน	228	75.50
จำนวนหนี้สิน		
ต่ำกว่า 30,000 บาท	5	1.70
30,001 – 50,000 บาท	152	50.30
50,001 – 100,000 บาท	30	9.90
100,001 บาทขึ้นไป	41	13.60
ไม่มีหนี้สิน	74	24.50

แหล่งหนี้สินที่เป็น/เคยเป็นหนี้

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	181	59.90
สหกรณ์การเกษตร	16	5.30
กองทุนหมู่บ้าน	2	0.70
ธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ	28	9.30
หนี้นอกระบบ	1	0.30
ไม่มีหนี้สิน	74	24.50

วัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงิน

ใช้ลงทุนประกอบอาชีพ	210	69.50
ใช้เป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว	1	0.30
ใช้เป็นค่ารักษาพยาบาลหรืออุบัติเหตุ	1	0.30
ใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการสร้าง/ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย	16	5.30
ไม่มีการกู้ยืม	74	24.50

ระยะเวลาการผ่อนชำระคืน

น้อยกว่า 6 เดือน	1	.30
6 – 1 ปี	28	9.30
2 – 5 ปี	183	60.60
มากกว่า 5 ปี	16	5.30
ไม่มีหนี้สิน	74	24.50

รวม	302	100.00
------------	------------	---------------

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลการมีภาระหนี้สิน (ทั้งในปัจจุบันและอดีต) มีดังนี้
การมีภาระหนี้สิน พบว่า กลุ่มตัวอย่างของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีหนี้สิน จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 75.50 และไม่มีหนี้สิน จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 24.50

จำนวนหนี้สิน พบว่า กลุ่มตัวอย่างของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีจำนวนหนี้สินระหว่าง 30,001 – 50,000 บาท จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 50.30 รองลงมา คือ ไม่มีหนี้สิน จำนวน 74 คิดเป็นร้อยละ 24.50 มีจำนวนหนี้สิน 100,001 บาทขึ้นไป จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 13.60 มีจำนวนหนี้สินระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 9.90 และมีจำนวนหนี้สินต่ำกว่า 30,000 บาท จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.70 ตามลำดับ

แหล่งหนี้สินที่เป็น/เคยเป็นหนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวนาผู้ตอบแบบสอบถามมีภาระหนี้สินกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 59.90 และมีหนี้นอกระบบจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.30

วัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงิน พบว่า วัตถุประสงค์การกู้ยืมเงินของกลุ่มตัวอย่างชาวนาผู้ตอบแบบสอบถามคือใช้ลงทุนประกอบอาชีพ จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 69.50 ในขณะที่ใช้เป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัวจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.30 และใช้เป็นค่ารักษาพยาบาลหรืออุบัติเหตุ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.30 เช่นกัน

ระยะเวลาการผ่อนชำระคืน พบว่า ระยะเวลาการผ่อนชำระคืนของกลุ่มตัวอย่างชาวนาผู้ตอบแบบสอบถามคือ 2 – 5 ปี จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 60.60 และระยะเวลาการผ่อนชำระคืนน้อยกว่า 6 เดือน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.30

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดภาระหนี้สินของชาวนา เทศบาลตำบลเขาพระ อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

ปัจจัยด้านความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ (X_1) ปัจจัยด้านความสามารถในการปรับตัว (X_2) ปัจจัยด้านความสามารถในการบริหารจัดการ (X_3) ปัจจัยด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจ (X_4) และปัจจัยด้านนโยบายรัฐ (X_5) มีอิทธิพลต่อแนวโน้มการเกิดภาระหนี้สินของชาวนา เทศบาลตำบลเขาพระ อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยจึงทำการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5
X_1	1	.648*	.748*	.657*	.726*
X_2		1	.596*	.602*	.627*
X_3			1	.533*	.697*
X_4				1	.617*
X_5					1

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .0

จากตาราง 3 พบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์ระหว่าง .533 - .748 ในภาพรวมไม่เกิน 0.80 แสดงว่าไม่มีปัญหา Multi Collinearity สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติกส์

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	336.315	5	.000*
	Block	336.315	5	.000*
	Model	336.315	5	.000*

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 4 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวอิสระมีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าสามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติกส์

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอย

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R ²	Nagelkerke R ²
1	322.002*	.672	1.000

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 5 พบว่า ค่า Cox & Snell R² เท่ากับ .672 แสดงว่า สมการถดถอยโลจิสติกส์ครั้งนี้สามารถอธิบายอิทธิพลของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตามในแนวโน้มการเกิดภาระหนี้สินได้ร้อยละ 67.20 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ค่าความถูกต้องของการทำนาย

Observed			Predicted		Percentage Correct
			มีหนี้สินไหม		
			ไม่มีหนี้	มีหนี้	
Step 1	มีหนี้สินไหม	ไม่มีหนี้	74	0	100.0
		มีหนี้	0	228	100.0
	Overall Percentage				

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 6 พบว่า ภาพรวมในการทำนายอิทธิพลของตัวแปรอิสระต่อโอกาสในการเกิดภาระหนี้สินมีความถูกต้องร้อยละ 100.00

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระในสมการถดถอยโลจิสติกส์

Independent Variables	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
X ¹	3.169	901.288	392.360	1	.047*	12.040
X ²	-10.560	624.570	87.550	1	.047*	5.750
X ³	-28.132	689.640	595.001	1	.046*	29.780
X ⁴	-22.891	605.020	158.001	1	.040*	7.288
X ⁵	-20.314	396.790	401.003	1	.049*	4.520
Constant	323.601	2497.141	326.004	1	.048	3.225

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 7 พบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัว สามารถทำนายตัวแปรตามได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและจากค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้ สามารถนำมาเขียนสมการถดถอยโลจิสติกส์ทำนายโอกาสของการเกิดภาระหนี้สิน ได้ดังนี้

$$\text{Prob (การเกิดภาระหนี้สิน)} = \frac{1}{1+e^{-z}}$$

$$\text{โดยที่ } Z = 323.601 - 28.132(X_3) - 22.891(X_4) - 20.314(X_5) - 10.560(X_2) + 3.169(X_1)$$

ดังนั้น สมการการเกิดภาระหนี้สิน

$$P(1/0) = \frac{1}{1+e^{-(323.601-28.132(X_3)-22.891(X_4)-20.314(X_5)-10.560(X_2)+3.169(X_1)}}$$

จากสมการอธิบายได้ว่า ระดับปัจจัยทั้ง 5 ด้านมีอิทธิพลต่อการเกิดภาระหนี้สินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย โดยที่หากปัจจัยทั้งหมดมีระดับที่ลดลง โอกาสในการเกิดภาระหนี้สินจะมากขึ้น และหากปัจจัยดังกล่าวมีระดับที่สูงขึ้น โอกาสในการเกิดภาระหนี้สินจะลดลง

สรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยการเกิดภาระหนี้สินของชาวนา เทศบาลตำบลเขาพระ อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

กลุ่มตัวอย่างชาวนาผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อเสนอแนะดังนี้ คือ

1. ปัจจัยด้านความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ

ภาครัฐควรจัดทำศูนย์ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรอย่างจริงจัง และให้การสนับสนุนเทคโนโลยีการเกษตร

2. ปัจจัยด้านความสามารถในการปรับตัว

ชาวนาควรมีการตื่นตัวในการติดตามข้อมูลข่าวสารอย่างใกล้ชิด เพื่อจะได้ทราบความเป็นไปและความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสถานการณ์เกี่ยวกับตลาดข้าว เพื่อให้สามารถปรับตัวได้อย่างทันท่วงที

3. ปัจจัยด้านความสามารถในการบริหารจัดการ

ภาครัฐควรเข้ามาจัดโครงการให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ จริงจัง และต่อเนื่อง รวมทั้งควรมีการติดตามและประเมินผล

4. ปัจจัยด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจ

- ไม่มี -

5. ปัจจัยด้านนโยบายรัฐ

ภาครัฐควรมีโครงการพักชำระหนี้เกษตรกร

5.1 ภาครัฐควรมีนโยบายสั่งการให้ ธนาคารเพื่อการเกษตรฯ หรือสถาบันการเงินที่เป็นเจ้าหนี้ของชาวนา ยกเว้นเงินต้นเป็นเวลา 2 ปี โดยให้ผ่อนชำระเฉพาะดอกเบี้ย กรณีที่ไม่สามารถพักชำระหนี้ได้

5.2 ควรมีการลดดอกเบี้ยกรณีชาวนาสามารถปิดยอดหนี้ได้ก่อนระยะเวลาที่กำหนด

5.3 ภาครัฐควรดำเนินการจัดการหนี้ในระบบอย่างจริงจัง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อโอกาสการเกิดภาระหนี้สินของชาวนา เทศบาลตำบลเขาพระ อำเภอดำรงนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยด้านความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพอยู่ในระดับน้อยมีอิทธิพลต่อโอกาสการเกิดภาระหนี้สินของชาวนา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุกานดา กลิ่นขจร, และ นรรัฐ รื่นทวี (2555 : 55-66) ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาระหนี้สินของเกษตรกรจังหวัดนครราชสีมา กรณีศึกษา อำเภอดำรงนางบวช และอำเภอนโนนสูง” พบว่า ความสามารถในการปรับตัวและความสามารถในการบริหารจัดการในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีอิทธิพลต่อโอกาสในการเกิดภาระหนี้สิน และปัจจัยด้านความสามารถในการบริหารจัดการมีความสำคัญต่อภาระหนี้สินของเกษตรกรมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริินภา โภคาพานิชย์, และ สันญา เคนาภูมิ (2560 : 192 -201) พบว่า การขยับฐานะทางสังคมและด้านค่านิยมใหม่ คือ ด้านบริโภคนิยม ด้านอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ซึ่งสะท้อนถึงความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดภาระหนี้สินของชาวนา สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากว่า เมื่อชาวนาต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกาภิวัตน์ และหากไม่มีการปรับตัว หรือการบริหารจัดการที่ดีจึงเป็นไปได้ว่าชาวนาอาจจะไปสร้างภาระหนี้สิน โดยการกู้เงินมาใช้ในการประกอบอาชีพที่ขาดการวางแผนการจัดการที่ตนเอง

ปัจจัยด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยมีอิทธิพลต่อโอกาสการเกิดภาระหนี้สิน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุกานดา กลิ่นขจร, และ นรรัฐ รื่นกวี (2555 : 55-66) วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาระหนี้สินของเกษตรกรจังหวัดนครราชสีมา กรณีศึกษา อำเภอด่านขุนทด และอำเภอนโนนสูง” และพบว่า ปัจจัยด้านโครงสร้างทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรณภา วงศ์สุวรรณ (2559 : 54) วิจัยเรื่อง “แนวทางการแก้ไขปัญหาภาระหนี้สินสะสมของเกษตรกรลูกค้ำธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรตำบลไทยชนะศึก อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดสุโขทัย” พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีผลต่อการเกิดภาระหนี้สินของเกษตรกร ซึ่งหากนำมาอธิบายผลการวิจัยในส่วนนี้ อธิบายได้ว่า เมื่อชาวนาเกิดการใช้จ่ายฟุ่มเฟือยในสิ่งที่ไม่จำเป็นตามกระแสสังคมและไม่ประเมินสถานการณ์ทางเศรษฐกิจท้ายที่สุดก็อาจจะต้องไปกู้ยืมเงินและเกิดเป็นภาระหนี้สินในที่สุด

ปัจจัยด้านนโยบายรัฐในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางมีอิทธิพลต่อโอกาสการเกิดภาระหนี้สิน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุกานดา กลิ่นขจร, และ นรรัฐ รื่นกวี (2555 : 55-66) วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาระหนี้สินของเกษตรกรจังหวัดนครราชสีมา กรณีศึกษา อำเภอด่านขุนทดและอำเภอนโนนสูง” และพบว่าปัจจัยด้านนโยบายการเมืองเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรายได้ของเกษตรกร กล่าวคือ หากนโยบายจากภาคการเมืองหรือภาครัฐส่งเสริมสนับสนุนอย่างเต็มที่ก็จะสามารถช่วยให้ชาวนามีรายได้เพียงพอที่จะไม่ต้องเกิดภาระหนี้สินนั่นเอง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวนาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีภาระหนี้สินเป็นจำนวนเงิน 30,001 – 50,000 บาท โดยเฉลี่ย และส่วนใหญ่มีภาระหนี้สินกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และวัตถุประสงค์การกู้ยืมเงินคือใช้ลงทุนประกอบอาชีพ ในขณะที่ระยะเวลาการผ่อนชำระคืนคือ 2 – 5 ปี และเกษตรกรส่วนใหญ่มีภาระหนี้สินประมาณ 30,001 – 60,000 บาท สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุริยะ หาญพิชัย, เฉลิมพล จตุพร, และ วสุ สุวรรณวิหค (2563 : 309 – 320) ทำการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อหนี้สินครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดลพบุรี” พบว่า สภาพหนี้สิน ครัวเรือนเกษตรกรเป็นหนี้เฉลี่ย 83,992.50 บาท ส่วนใหญ่เป็นหนี้ในระบบธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเป็นแหล่งกู้ยืมหลักของครัวเรือนเกษตรกร และกู้ยืมเพื่อใช้ในการผลิต

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดภาระหนี้สินของชาวนา เทศบาลตำบลเขาพระ อำเภอด่านขุนทด จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ปัจจัยทั้ง 5 ด้านได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ ปัจจัยด้านความสามารถในการปรับตัว ปัจจัยด้านความสามารถในการบริหารจัดการปัจจัยด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านนโยบายรัฐ มีอิทธิพลต่อโอกาสในการเกิดภาระหนี้สินของชาวนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย โดยที่เมื่อระดับปัจจัยต่าง ๆ เช่นความรู้ความสามารถในการปรับตัวหรือการบริหารจัดการ รวมทั้ง นโยบายความช่วยเหลือจากภาครัฐลดลง ย่อมมีโอกาสดังกล่าวในการเกิดภาระหนี้สินนั่นเอง ซึ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุกานดา กลิ่นขจร, และ นรรัฐ รื่นกวี (2555 : 55-66) พบว่า ปัจจัยด้านความสามารถในการบริหารจัดการมีความสำคัญต่อภาระหนี้สินของเกษตรกรมากที่สุด ในขณะที่ปัจจัยที่มี

อิทธิพลต่อรายได้ของเกษตรกร คือ ปัจจัยด้านนโยบายการเมือง และ ปัจจัยด้านความสามารถในการบริหารจัดการ ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรายจ่ายของเกษตรกร คือ ปัจจัยด้านโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยด้านความสามารถในการปรับตัว และปัจจัยด้านความสามารถในการบริหารจัดการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการแก้ไขปัญหาหนี้สินชาวนาอย่างยั่งยืน ควรเป็นการกำหนดโครงการและขับเคลื่อนโครงการ ดังนี้

1.1 โครงการให้ความรู้ด้านการวางแผนทางการเงิน ซึ่งผลการวิจัยพบว่าความสามารถบริหารจัดการเกี่ยวกับรายรับและรายจ่ายอยู่ในระดับน้อย สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงการขาดความรู้ด้านการวางแผนทางการเงิน ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนด้านการใช้จ่าย การวางแผนด้านรายได้ และการวางแผนด้านการออม โดยการดำเนินโครงการอาจประสานขอความร่วมมือด้านวิทยากรจากเจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หรือปราชญ์ชาวบ้าน

1.2 โครงการพัฒนาทักษะและความรู้ด้านการเกษตรและเทคโนโลยีการเกษตรเพื่อส่งเสริมความรู้ให้กับชาวนาเนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ระดับความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพในภาพรวมของชาวนาเทศบาลตำบลเขาพระอำเภอดงหลวง จังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับน้อยโดยเฉพาะ ความรู้เกี่ยวกับการทำนาในแต่ละช่วงฤดูและ ดังนั้น ชาวนาจึงควรพัฒนาตนเองในด้านความรู้ที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ โดยอาจจะไปขอข้อมูลและความช่วยเหลือด้านวิทยากรและเทคโนโลยีจากเกษตรจังหวัด หรือปราชญ์ชาวบ้าน

1.3 ระดับปัจจัยด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจในภาพรวมของชาวนาเทศบาลตำบลเขาพระอำเภอดงหลวง จังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับน้อย โดยเฉพาะราคาข้าวที่รับซื้อในแต่ละช่วงมีราคาที่ผันผวนไม่สามารถคาดการณ์ และปัจจัยการผลิตในการทำนามีราคาสูงขึ้น เช่น ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ ค่าจ้าง ค่าเก็บเกี่ยว ค่าขนส่ง จากผลการวิจัยส่วนนี้ ชาวนาควรมีการวางแผนอย่างรัดกุมและอาจทำการปลูกพืชหมุนเวียนตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ แต่อย่างไรก็ตามควรติดตามข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐหรือภาคเอกชน อย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากชาวนาในพื้นที่หนึ่ง ๆ ซึ่งอาจจะไม่สามารถนำมาเป็นข้อมูลอ้างอิงไปยังชาวนาส่วนใหญ่ได้อย่างชัดเจน ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปอาจจะขยายพื้นที่ในการเก็บข้อมูลเพิ่มขึ้น อีกทั้งในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวิจัยแบบผสมผสาน โดยทำการสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องในภาครัฐ เกี่ยวกับปัญหาหนี้สินของชาวนา ภูธรเปียบ ข้อจำกัดต่าง ๆ ในการให้ความช่วยเหลือชาวนา ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลอย่างรอบด้าน

เอกสารอ้างอิง

- ชญาณี ชวะโนทย์. (2562). *พฤติกรรมและสถานการณ์ทางการเงินของครัวเรือนที่ปัญหาหนี้สิน*. รายงานวิจัย ฉบับสมบูรณ์. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เทศบาลเขาพระ. (2559). แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2560-2564). ออนไลน์. สืบค้น 1 ตุลาคม 2564. แหล่งที่มา: <http://www.khaopra.go.th/index.php>
- ธัญญพัทธ์ วัฒนจิรพันธ์. (2564). แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มเกษตรกรตำบลไร่หลักทอง อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดชลบุรี. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*. 6 (6), 298 – 312.
- นันทา กันตริ และ ธนพันธ์ โล่ประกอบทรัพย์. (2562). ข้อเสนอแนะการปรับตัวของชาวนาผู้เช่านา กรณีศึกษา ชาวนาผู้เช่านา อ.ผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การเกษตร. ออนไลน์. สืบค้น 31 มีนาคม 2565. แหล่งที่มา: <http://www.cusri.chula.ac.th/wp-content/uploads/2020/02/การปรับตัวของชาวนาผู้เช่านา.pdf>
- มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2558). *โครงการศึกษาภาวะหนี้สินเกษตรกรและแนวทางการปรับปรุงศักยภาพการดำเนินงานกองทุนในกำกับดูแลของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์*. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
- วรรณภา วงศ์สุวรรณ. (2559). *แนวทางการแก้ไขปัญหาภาระหนี้สินสะสมของเกษตรกรลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรตำบลไทยชนะศึก อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย*. การประชุม สวนสุนันทาวิชาการระดับชาติด้าน “การวิจัยเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน” ครั้งที่ 4 พ.ศ.2559
- ศิริภา โภคาพานิชย์ และ สัญญา เคนาภูมิ. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาระหนี้สินของเกษตรกรอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 5 (พิเศษ), 192 -201.
- สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์. (2563). ครัวเรือนเกษตรไทยในวิกฤติโควิด-19. ออนไลน์. สืบค้น 10 ตุลาคม 2564. แหล่งที่มา: <https://www.pier.or.th/abridged/2020/11/>
- สำนักงานเกษตรอำเภอเดิมบางนางบวช. (2561) ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปด้านการเกษตร ระดับอำเภอ/ตำบล. ออนไลน์. สืบค้น 31 มีนาคม 2565. แหล่งที่มา: <http://doembangnangbuat.suphanburi.doae.go.th/dataproduct1.html>
- สำนักงานเกษตรอำเภอเดิมบางนางบวช. (2564). ข้อมูลการขึ้นทะเบียนหนี้สินของเกษตรกรในพื้นที่บริการ สำนักงานเกษตรอำเภอเดิมบางนางบวช. ออนไลน์. สืบค้น 10 ตุลาคม 2564. แหล่งที่มา: <http://doembangnangbuat.suphanburi.doae.go.th/>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2559). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรายได้ รายจ่ายการออม หนี้สิน ปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจก่อหนี้และความต้องการกู้ยืมของครัวเรือนเกษตรกร*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.

- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.. (2560). *สถานการณ์ภาวะหนี้สินครัวเรือนเกษตรในปัจจุบัน*.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). *หนี้สินของครัวเรือนเกษตร พ.ศ. 2562*. กลุ่มงานวิเคราะห์และพยากรณ์สถิติ
เชิงเศรษฐกิจ. สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- สุกานดา กลิ่นขจร และนรรัฐ รื่นกวี. (2555). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาระหนี้สินของเกษตรกรจังหวัดนครราชสีมา
กรณีศึกษาอำเภอด่านขุนทด และอำเภอโนนสูง*. นครราชสีมา: ศูนย์กลางมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลอีสาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- สุริยะ หาญพิชัย และ เฉลิมพล จตุพร และ วสุ สุวรรณวิหค. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อหนี้สินครัวเรือน
เกษตรกรในจังหวัดลพบุรี. *Journal of Modern Learning Development*. 5 (5), 309 – 320.
- Suchanan Tambunlertchai. (2004). *The Government's Helping Hand: A Study of Thailand's
Agricultural Debt Moratorium*. Harvard University.
- The Momentum. (2019). *ตะกอนในแม่น้ำสำคัญอย่างไร ทำไมน้ำสีฟ้าจึงหมายถึงไร้ชีวิต*. ออนไลน์.
สืบค้น 1 ตุลาคม 2564. แหล่งที่มา: <https://themomentum.co/hungry-water>